

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**ПЕДАГОГІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА В РОБОТІ З РІЗНИМИ
СОЦІАЛЬНИМИ СУБ'ЄКТАМИ**

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 ЛИСТОПАДА 2016 РОКУ**

Затверджено редакційно-видавничою
радою Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
протокол № від р.

ХАРКІВ – 2016

- орієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування, яка заснована на знаннях та життєвому досвіді індивіда;
- спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин і умов соціального середовища;
- адекватна орієнтація людини в самій собі – власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації;
- готовність й уміння будувати контакт з людьми;
- внутрішні засоби регуляції комунікативних дій;
- знання, уміння і навички конструктивного спілкування;
- внутрішні ресурси, необхідні для побудови ефективної комунікативної дії у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії.

Визначені критерії розвитку комунікативної культури молодших школярів, які включають: ціннісне ставлення до спілкування; рівень розвитку комунікативно-значимих якостей особистості; оцінювання себе як суб'єкта взаємодії; готовність до співпраці з дорослими та однолітками, ступінь засвоєння комунікативних умінь та форм мовленнєвої взаємодії.

Аналіз структури комунікативної культури та динаміка її розвитку дозволяє визначити гру, як вид діяльності, який може бути навчанням, творчістю та моделлю людських стосунків.

Освітній простір гри впливає на становлення відповідних компонентів комунікативної сфери особистості: здібності до взаємного обміну інформацією, уміння розуміти спонукання й почуття іншого й уміння в гармонії зі своїм внутрішнім світом і ситуацією виражати себе, можливості спільного вирішення проблем і конфліктів, здатності знаходити правильне рішення в ситуації морального вибору.

Визначені положення можуть визначити структуру моделі розвитку комунікативної культури дітей молодшого шкільного віку. Надзвичайна складність феномену міжособистісної соціальної взаємодії, його суперечливість, труднощі об'єктивного вивчення визначають широке коло наукового пошуку.

Борисенко Н.О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри історії педагогіки та порівняльної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ЗАСАДНИЧІ АСПЕКТИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У сучасній психолого-педагогічній науці особливу увагу приділено підготовці фахівців, здатних до самовдосконалення, що пов'язане з активізацією резервних можливостей людини. З'явилися праці, у яких автори серед шляхів підвищення ефективності навчально-виховного процесу у ВНЗ визначають забезпечення зв'язку розвитку потенційних можливостей і

самовдосконалення особистості: Б. Ананьєв, О. Ігнатюк, Л. Коган, М. Ситнікова, Л. Карпова, Л. Мітіна, Н. Лобанова, М. Лук'янова, В. Сластьонін та ін.

Потреба в саморозвитку і самовдосконаленні для педагога – це те головне, що визначає особистісний сенс безперервної освіти та самоосвіти вчителя. У цьому професійному вдосконаленні полягає особливість розвитку пізнавальних процесів та особистості вчителя, його індивідуального досвіду та професійної самосвідомості.

Освітньо-професійний рівень і здатність до його вдосконалення є активом людини, що визначає рівень її конкурентоспроможності. Досліджуючи питання організації розумової праці студентів у вищих педагогічних навчальних закладах, Ю. Ібрагім вказує на те, що інтелект є тією основною інтегральною якістю самовдосконалення, яка поєднує знання, вміння, які характеризують культуру розумової праці й особистісні якості студентів.

Основоположним компонентом культури розумової праці є знання, які необхідні для оволодіння нею. Знання як результат процесу пізнання дійсності, що відображає її у свідомості людини у вигляді уявлень, понять, суджень, гіпотез, теорій, концепцій, принципів, законів, закономірностей, опосередкованих мовною діяльністю, є складовою частиною світогляду людини, який визначає її ставлення до дійсності, переконання, вольові риси особистості, є джерелом потреб, інтересів та умовою розвитку здібностей особистості [2].

Навчальний процес у вищому навчальному закладі має бути спрямований на озброєння студента знаннями не тільки з основ наук, а й способів отримання цих знань більш раціональним способом, у найкоротший термін і без шкоди для здоров'я та самопочуття.

Для ефективної роботи вчителя Ю. Ібрагім виділяє наступні групи:

1) знання з педагогіки:

а) знання про способи здійснення розумової праці (правила організації праці; роботи з книгою та друкованими джерелами інформації); про особливості культури усного й письмового мовлення;

б) знання про особливості навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі й місце розумової праці в ньому: форми й методи організації розумової праці у процесі навчання; особливості праці на лекціях, при підготовці до семінарських, лабораторних і практичних занять та організації самостійної роботи студентів;

в) знання про оцінювання результатів розумової праці: здійснення контролю та самоконтролю; критерії оцінювання й самооцінки результатів;

2) знання з інших дисциплін:

а) психології: структура особистості та її якості; типи темпераменту та їх вплив на розумову працю; особливості волі, інтересів і нахилів, потреб і мотивів діяльності, пізнавальні можливості й особливості таких процесів, як пам'ять, увага, сприйняття та прийоми розвитку власних ресурсних можливостей;

б) основ гігієни: правила організації робочого місця; сприятливі умови розумової праці, режим провітрювання та розміщення джерел світла, фізичний комфорт особистості;

в) фізіології: процеси життєдіяльності організму людини; функціонування нервової діяльності, емоції й почуття та їх вплив на якість розумової праці; біоритми й ресурси організму; працездатність і її значення;

г) знання з логіки: закони логіки; форми мислення [3, с. 50-64].

Варто зазначити, що наявність знань ще не означає якісне володіння й виконання професійних обов'язків. Для того, щоб знання приносили користь і сприяли самовдосконаленню, необхідно перевести їх на рівень практичного використання шляхом виконання вправ у звичних та змінених умовах. Головне тут не тільки в кількості знань, якими оволодівають студенти, а в тому, щоб вони вміли ці знання використати у новій життєвій ситуації.

Важливим компонентом культури розумової праці студентів вищих педагогічних навчальних закладів є уміння:

1) навчально-організаційні: приймати та визначати мету, завдання розумової праці; раціонально планувати діяльність, ефективно використовувати час, прогнозувати результат діяльності з урахуванням власних ресурсних можливостей; виявляти природу негативних впливів на розумову працю; створювати сприятливі умови для діяльності: обладнання робочої зони; підтримання порядку на робочому місці, систематичне провітрювання приміщення; якісне освітлення; дотримання режиму дня і праці; вивчати фізіологічні ресурсні можливості організму; підвищувати продуктивність розумової праці; вдосконалювати індивідуальні психолого-педагогічні ресурсні можливості (вправи, тренування, самоспостереження тощо); слідкувати за станом здоров'я, загартовуватися, займатись фізичною роботою;

2) навчально-інформаційні: самостійно працювати з книгою, довідником, каталогом і добирати необхідну літературу; використовувати різні прийоми читання, зокрема, швидкого; записувати у процесі читання; готувати повідомлення, реферати, доповіді, тези виступів, творчі роботи, план виступу; застосовувати прийоми смислового групування, упорядкування та відтворювати інформацію (алгоритм, таблиця, схема, план тощо); здійснювати бібліографічний пошук, складати бібліографію; працювати з технічними джерелами інформації; застосовувати загально-мовленнєві вміння: вести діалог, взаємодіяти з іншими, співпрацювати, брати участь у дискусії; працювати на семінарських і практичних заняттях;

3) навчально-інтелектуальні: мотивувати свою діяльність; раціонально слухати, сприймати інформацію; запам'ятовувати, зберігати інформацію, відтворювати запам'ятований матеріал; здійснювати спостереження за різними предметними об'єктами, навчальними діями та процесами (планувати, кодувати, узагальнювати інформацію); логічно осмислювати навчальний матеріал, виділяти в ньому головне, аналізувати, конкретизувати, систематизувати, визначати поняття, порівнювати, узагальнювати, класифікувати, доводити та спростовувати судження, пояснювати,

обґрунтовувати тощо; самостійно виконувати вправи, вирішувати проблемні пізнавальні завдання; дотримуватися правила, алгоритму діяльності;

4) рефлексивні: здійснювати різні способи перевірки та контролю своєї діяльності: за планом, за зразком, поопераційний контроль, самоконтроль усієї навчально-пізнавальної діяльності тощо; прогнозувати результат діяльності; володіти способами виправлення помилок; аналізувати, пояснювати і оцінювати свої дії; брати участь у взаємному оцінюванні результатів розумової праці; готовність до самоконтролю, взаємооцінки [1].

Отже, озброєння студентів вищих педагогічних навчальних закладів знаннями про культуру розумової праці є одним із завдань, оскільки тільки маючи власний її досвід, вони зможуть ефективно вчитися, стати кваліфікованими спеціалістами, а отже і зможуть забезпечити власне самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Реан А. А. Социальная педагогическая психология : учеб. пособие / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. — СПб. : Питер Ком, 1999. — 416 с.
2. Рибалко Л. С. Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект) : монографія / Л. С. Рибалко. — Запоріжжя : ЗДМУ, 2007. — 443 с.
3. Физиологические и психологические основы научной организации труда. — М. : Профиздат, 1970. — 232 с. — С. 50 – 64.

Василенко Г.В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри соціальної педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

На сучасному етапі людина, її життя і здоров'я визначаються як найвищі людські цінності, бо саме вони є показником цивілізованості суспільства, головним критерієм ефективності діяльності всіх його сфер. Підтвердженням цього є й найважливіші стратегічні завдання, визначені нормативними документами: Національна стратегія розвитку освіти в Україні (2012–2021 рр.), Державна програма «Репродуктивне здоров'я нації» (2015 р.), Концепція «Нова школа» (2016 р.), проект Закону України «Про освіту» (2016 р.). У документах підкреслюється про необхідність збереження та зміцнення здоров'я молоді, виховання ставлення до здоров'я як до найвищої індивідуальної й суспільної цінності.

Сучасна наукова парадигма містить достатньо великий фонд наукових наробок щодо проблеми здоров'язбережувальної компетентності. Протягом останніх років вітчизняними вченими змістовно розглянуто теоретико-методологічні засади питань збереження та розвитку здоров'я в різних